

แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการทำวัตรสวดมนต์ของนักศึกษา มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย

พระครูสุวัฒนธรรมภรณ์, สุภารัตน์ วงศ์คำ, บังอร พันธนะบุญ, ประคอง งามชัยภูมิ

มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

senwannakul66@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจความคิดเห็นของนักศึกษามหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการทำวัตรสวดมนต์ และ 2) ศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการทำวัตรสวดมนต์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา และสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 70 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของการทำวัตรสวดมนต์ 5 ด้าน ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการทำวัตรสวดมนต์ ประกอบด้วย บทที่ใช้ในการสวด ระยะเวลาที่ใช้ในการสวด ช่วงเวลาของการสวด ผู้นำในการสวด และ สิทธิประโยชน์และอานิสงส์ของการสวด โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สิทธิประโยชน์และอานิสงส์ของการสวด มีระดับความเห็นด้วยมากที่สุดทุกข้อ

คำสำคัญ : แรงจูงใจ การเข้าร่วมกิจกรรม การทำวัตรสวดมนต์ สิทธิประโยชน์และอานิสงส์

The Motivation of the Participation in the Chanting Activities of Mahapajapati Buddhist College's Students

Senwannakul, Sudarat Wongkum, Bangon Pantanaboon, Prakrong Ngamachaiyaphum
Mahapajapati Buddhist College, Mahamakut Buddhist University
senwannakul66@gmail.com

Abstract

This research had the objectives to 1) survey the opinions of Mahapajapati Buddhist College's students on the chanting activities and 2) study the motivation that effected to the participation of chanting activities.

There were 70 participants who were from teaching Buddhism program and teaching English program, the faculty of education. The purposive sampling was used to select the participants. Tool of research was a questionnaire. Statistics that used to analyze the data were percentage, mean and standard deviation.

The findings of the research had shown that the 5 characteristics of motivation which consisted of types of sutra, time length of chanting, duration of chanting, leader of chanting and the privileges and the virtue of chanting. All these characteristics were in the high agreement level. When considering in each characteristic, the items of motivation characteristic were all in the highest agreement level.

Keywords: Motivation, Participation in Activities, Chanting, Privileges and Virtue

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 ความว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 ความว่า “การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา” มาตรา 24 ความว่า “การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการต่อไปนี้ ....(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ต่างๆได้อย่างสัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา” และ มาตรา 26 ความว่า “ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปใน กระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับหรือรูปแบบการศึกษา” (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก: 3-8)

จากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลมีนโยบายจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้และคุณธรรม กล่าวคือ ต้องการพัฒนาคนไทยให้มีความสมบูรณ์ครบทุกด้าน ได้แก่ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีจิตใจสมบูรณ์ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด สามารถนำพาสังคมประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรืองสืบไป นอกจากนี้ในส่วนของจิตใจอันหมายถึงคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง มีชี้จัดการศึกษาเพียงแค่วิชาความรู้ด้านเดียวเท่านั้น จะต้องจัดกระทำควบคู่กันทั้งสองด้าน คือ มีทั้งการจัดโครงการและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านวิชาการและด้านคุณธรรมจริยธรรม และจะต้องประเมินพฤติกรรมผู้เรียนด้วยว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับใด เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบายการศึกษาแห่งชาติ

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ จึงได้มีการกำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education) เป็นพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 และประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษาเรื่องแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ พร้อม

ทั้งอำนาจให้เกิดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ดัชนีชี้วัด และเกณฑ์คุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งกำหนดให้มีระบบกำกับติดตามและตรวจสอบการจัดการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งตามประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษาเรื่องแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 ได้กำหนดการเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ไว้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นักศึกษาพัฒนาขึ้นในตนเองจากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการศึกษ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมีอย่างน้อย 5 ด้าน โดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TOF) ด้านที่ 1 คือ คุณธรรมจริยธรรม เป็นด้านที่มีความสำคัญอย่างยิ่งไม่น้อยไปกว่าด้านความรู้ ก่อนหน้านี้นี้การจัดการศึกษาเน้นที่วิชาการเพียงด้านเดียวเพื่อให้เด็กเก่งเท่านั้น ทำให้ผลที่ตามมาพบว่า ความเก่งเพียงด้านเดียวไม่ตอบโจทย์สังคมที่กำลังเผชิญกับปัญหาของเยาวชนที่นับวันจะรุนแรงขึ้น นั่นคือ เยาวชนขาดศีลธรรม ขาดคุณธรรมและจริยธรรม เป็นปัญหาสังคมระดับประเทศที่ผู้นำและผู้ที่เกี่ยวข้องด้านนโยบายการจัดการศึกษาจะต้องทบทวนอย่างยิ่ง จึงกำหนดเป้าหมายการพัฒนาเยาวชนด้านคุณธรรมและจริยธรรมขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาสองด้านควบคู่กันไป เป็นความต้องการพัฒนาทั้งความรู้และความดี ดังคำกล่าวที่ว่า “ความรู้คู่คุณธรรม” หมายความว่า การจัดการศึกษาในยุคสมัยเทคโนโลยีเจริญรุดหน้าไปไกลเช่นนี้ ไม่เพียงแต่นับวิชาการความรู้เท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญกับคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนให้มาก เพราะนับวันยิ่งทำให้เยาวชนห่างไกลลงทุกวัน ถ้าไม่รีบแก้ไขปัญหอย่างเร่งด่วนจะทำให้เป็นปัญหาที่ขยายวงกว้างไปทุกระดับและยากเกินที่จะเยียวยาแก้ไขได้

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยที่จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอก โดยอยู่ในการกำกับของรัฐ มีสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นหน่วยงานตรวจสอบมาตรฐาน กำกับติดตามและประเมินผล เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับการศึกษาแห่งชาติ โดยมีประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกตามกำหนดระยะเวลา จากการตรวจสอบมาตรฐาน การกำกับติดตามและประเมินผล ตลอดจนการประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าวมานี้ ทำให้มหาวิทยาลัยสร้างและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรต่างๆ 5 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนา ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงเน้นทั้งวิชาและความประพฤติ ดังสุภาษิต

ประจํามหาวิทยาลัยว่า “วิชาจรณสมปนโน โส เสฏโฐ เทวมานุเส” แปลความว่า “ผู้ถึงพร้อมด้วยความรู้ (วิชา) และความประพฤติ (จรณ) เป็นผู้ประเสริฐที่สุดในหมู่เทวดาและมนุษย์” ดังนั้นโครงสร้างหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2559) จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรมและจริยธรรม เช่น มีวินัย และรับผิดชอบต่อนตนเองและสังคม เป็นต้น ในส่วนของการพัฒนาผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอนและการประเมินผล หมวดวิชาทั่วไป หมวดวิชาพระพุทธศาสนา และหมวดวิชาเฉพาะด้าน ก็เน้นเรื่องความมีวินัยและความรับผิดชอบด้วยเช่นกัน

มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยในพระสังฆราชูปถัมภ์ เป็นสถาบันการศึกษาที่ขึ้นตรงต่อมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา และสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ โดยการรับเฉพาะนักศึกษาที่เป็นสตรีล้วนทั้งแม่ชีและคฤหัสถ์ในรูปแบบของการอยู่ประจำ ในด้านการจัดการศึกษานั้น นอกเหนือจากศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีแล้ว ยังศึกษาด้านธรรม คือ ธรรมศึกษาชั้นตรีถึงชั้นเอกอีกด้วย เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและนำหลักธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หลังจากนักศึกษาสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว ในด้านกิจกรรมประจำมีการทำวัตรสวดมนต์เช้า-เย็นทุกวัน หลังสวดมนต์จะเจริญสมาธิภาวนาและรับฟังโอวาทจากอาจารย์แม่ชี เป็นการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักศึกษา เพื่อให้�้อมนำเอาข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของตนเองให้ดีขึ้น จากการสำรวจข้อมูลที่บันทึกได้จากการทำวัตรสวดมนต์เช้า-เย็นประจำวันตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม 2560 พบว่า มีนักศึกษาส่วนหนึ่งขาดทำวัตรสวดมนต์ แต่ส่วนใหญ่ลงทำวัตรสวดมนต์สม่ำเสมอ ผ่านเกณฑ์ที่วิทยาลัยกำหนด ได้รับสิทธิประโยชน์คือไม่ต้องชำระค่าเล่าเรียน แต่ไม่ทราบว่ามีนักศึกษาขาดการทำวัตรสวดมนต์เพราะเหตุใด และที่ลงทำวัตรสวดมนต์มีแรงจูงใจด้านใดหรือไม่ จึงเป็นประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการทราบคำตอบ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการทำวัตรสวดมนต์ของนักศึกษามหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย เพื่อต้องการทราบว่านักศึกษามีความคิดเห็นอย่างไรต่อการทำวัตรสวดมนต์ และแรงจูงใจส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการทำวัตรสวดมนต์มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการทำวัตรสวดมนต์ให้มีความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษามหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมด้านการทำวัตรสวดมนต์
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการทำวัตรสวดมนต์

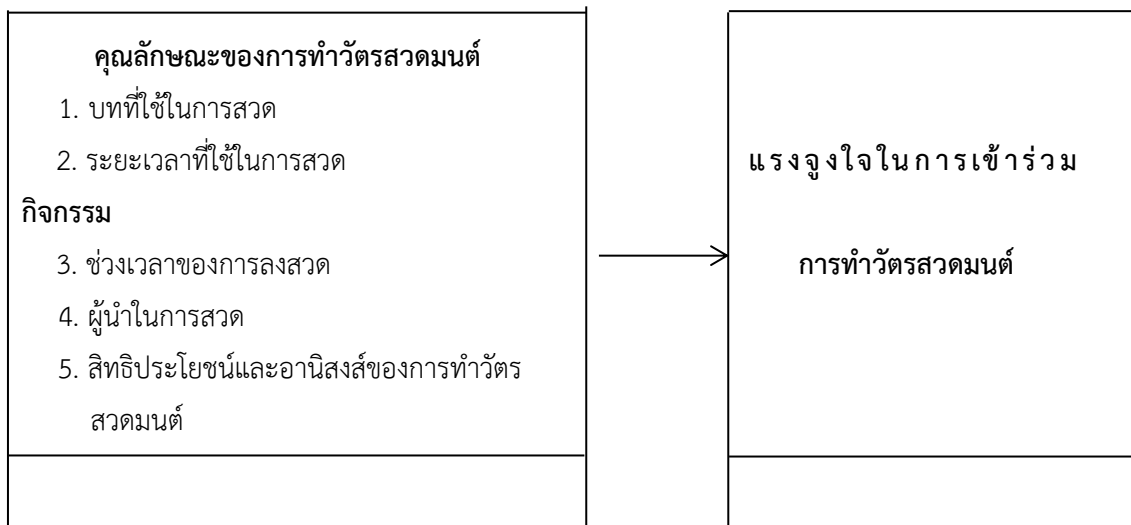
ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ ที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการทำวัตรสวดมนต์ของนักศึกษา
2. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา และสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 70 คน
3. ขอบเขตด้านตัวแปร ประกอบด้วย
  - 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ คุณลักษณะของการทำวัตรสวดมนต์
  - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการทำวัตรสวดมนต์
4. ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่ มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยในพระสังฆราชูปถัมภ์ ตำบลภูหลวง อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
5. ขอบเขตด้านเวลา ระหว่างเดือนมกราคม 2560 ถึง เดือนพฤษภาคม 2560

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา และสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1-4 महाปชาบดีเถรีวิทยาลัยจำนวน 70 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถาม ใช้สอบถามประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 70 คน แบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 คุณลักษณะของการทำวัตรสวดมนต์ จำนวน 18 ข้อ และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามชนิดปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือจากแม่ชีประครอง งามชัยภูมิ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา และนักศึกษามหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย ได้ช่วยแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2555 แบบสอบถามที่แจกมีจำนวน 70 ชุด และได้รับกลับคืนมาครบถ้วนคิดเป็นร้อยละ 100.00

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรา วารสาร วิทยานิพนธ์ ข้อมูลสถิติต่างๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาประมวลผลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science : SPSS) ใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอข้อมูลโดยรูปตารางและอธิบายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นคฤหัสถ์หญิง (ร้อยละ 87.10) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-22 ปี (ร้อยละ 78.60) ส่วนใหญ่เรียนสาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา (ร้อยละ 55.70) นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนอยู่

ชั้นปีที่ 4 (ร้อยละ 35.70) ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์การบวชชีมาแล้ว (ร้อยละ 52.90) และส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์การสวดมนต์มาแล้ว (ร้อยละ 92.90)

2. คุณลักษณะของการทำวัตรสวดมนต์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยทุกข้อต่างกันในระดับ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นจะปรากฏผล ดังนี้

2.1 บทที่ใช้ในการสวด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยทุกข้อในระดับที่ต่างกัน กล่าวคือ

ความเห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ บทที่ใช้ในการสวดเหมาะสมดีแล้ว ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมาเห็นด้วยในระดับปานกลาง ได้แก่ บทที่ใช้สวดมีจำนวนมากเกินไป ควรปรับให้เหมาะสม ($\bar{X} = 3.10$) และอันดับสุดท้ายมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ได้แก่ บทที่ใช้สวดมีจำนวนน้อยเกินไป ควรเพิ่มบทสวดให้มากขึ้น ($\bar{X} = 2.76$)

2.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการสวด ผลการวิจัยพบว่าพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยทุกข้อในระดับที่ต่างกัน กล่าวคือ มีความเห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ บทที่ใช้ในการสวดเหมาะสมดีแล้ว ($\bar{X} = 3.87$) รองลงมาเห็นด้วยในระดับปานกลาง ได้แก่ เวลาที่ใช้ในการสวดนานเกินไป ควรปรับให้เหมาะสม ($\bar{X} = 3.34$) และอันดับสุดท้ายมีความเห็นด้วยในระดับน้อย ได้แก่ เวลาที่ใช้ในการสวดน้อยเกินไป ควรเพิ่มเวลามากขึ้น ($\bar{X} = 2.57$)

2.3 ช่วงเวลาของการลงสวด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยทุกข้อในระดับที่ต่างกัน กล่าวคือ มีความเห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ ช่วงเวลาของการสวดมนต์เย็นเหมาะสมดีแล้ว ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมาเห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ ช่วงเวลาของการสวดมนต์เช้าเหมาะสมดีแล้ว ($\bar{X} = 3.79$) มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ได้แก่ การสวดมนต์เช้าควรปรับเวลาลงอีก เพื่อให้ตื่นทันเวลา ($\bar{X} = 3.39$) และอันดับสุดท้ายมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ได้แก่ ช่วงเวลาของการสวดมนต์เย็นควรปรับใหม่ เพราะกระชั้นชิดกับการเลิกเรียนในคาบสุดท้าย ($\bar{X} = 2.93$)

2.4 ผู้นำในการสวด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยทุกข้อในระดับที่ต่างกัน กล่าวคือ มีความเห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ ผู้นำสวดมนต์สวดลากเสียงทำให้เกิดความเหนื่อย ไม่คิดอยากสวดตาม ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมา มีความเห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ ผู้นำสวดมนต์เล่นเสียงมากเกินไป เช่น การสวดเสียงทำนองเอื้อน ($\bar{X} = 3.67$)

มีความเห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ ผู้นำสวดเป็นต้นเสียงที่ดี มีระดับเสียงไม่สูงและไม่ต่ำจนเกินไป ทำให้ผู้อื่นสวดตามได้ เกิดความไพเราะน่าฟัง ($\bar{X} = 3.51$) และอันดับสุดท้ายมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ได้แก่ ผู้นำสวดมีระดับเสียงสูงหรือต่ำเกินไปจนไม่สามารถสวดตามได้ ($\bar{X} = 3.09$)

2.5 สิทธิประโยชน์และอานิสงส์ของการสวด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมี

ความเห็นด้วยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยทุกข้อในระดับที่เหมือนกัน กล่าวคือ มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุดทุกข้อ ได้แก่ เพื่อให้ได้บุญกุศลติดตัว ($\bar{X} = 4.56$) เพื่อให้จิตเบิกบานแจ่มใส และเพื่อให้ได้สิทธิไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน เป็นการลดรายจ่ายจากผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ

($\bar{X} = 4.54$) และเพื่อให้จิตเป็นสมาธิ สามารถศึกษาเล่าเรียนประสบความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.51$)

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการทำวัตรสวดมนต์ของนักศึกษามหาพยาบาลเดวีวิทยาลัยผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นคฤหัสถ์หญิง มีอายุระหว่าง 20-22 ปี เรียนสาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 เคยบวชชีมาแล้ว และเคยสวดมนต์มาแล้ว

2. ตัวแปรคุณลักษณะของการทำวัตรสวดมนต์

2.1 บทที่ใช้ในการสวดมนต์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วย โดยภาพรวมมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า บทที่ใช้สวดมีความเหมาะสมดีแล้ว มีความคิดเห็นในระดับมาก เพราะตามปกติจะสวดมนต์ตามหนังสือที่จัดพิมพ์เป็นคู่มือในการสวดประจำวันอยู่แล้ว การสวดจะสวดไปตามตารางวันข้างขึ้น/ข้างแรม จึงมีความเหมาะสม ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป

2.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการสวด

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วย โดยภาพรวมมีความเห็นด้วยในระดับปานกลางกับระยะเวลาที่ใช้ในการสวด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เวลาที่ใช้ในการสวดเหมาะสมดีแล้ว มีความเห็นในระดับมาก เพราะการทำวัตรสวดมนต์จะมีการทำวัตรก่อนและตามด้วยการสวดมนต์ และสุดท้ายมีภาคปฏิบัติสมาธิภาวนาด้วย เมื่อนำกิจกรรมมารวมกันก็จะทำให้ระยะเวลาในการปฏิบัติมีความพอดี ซึ่งโดยปกติมักจะใช้เวลาในการทำวัตรสวดมนต์และนั่งสมาธิภาวนาครั้งละประมาณ 1 ชั่วโมง

2.3 ช่วงเวลาของการลงสวด

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วย โดยภาพรวมมีความเห็นด้วยในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ช่วงเวลาของการสวดมนต์เย็นเหมาะสมดีแล้ว มีความเห็นในระดับมาก และช่วงเวลาของการทำวัตรเช้าเหมาะสมดีแล้ว มีความเห็นในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ เพราะว่าการทำวัตรสวดมนต์เป็นประจำทุกวันอื่น ๆ ที่จะต้องทำอีกมาก จึงมีการจัดตารางกิจวัตรประจำวันให้เป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการคล่องตัวในการปฏิบัติ รู้ว่าเวลาใดควรปฏิบัติกิจกรรมใด จะได้ไม่ผิดพลาดสับสน

2.4 ผู้นำในการสวด

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วย โดยภาพรวมมีความเห็นด้วยในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้นำสวดลากเสียง ทำให้เกิดความเหนื่อย ไม่คิดอยากสวดตาม ผู้นำสวดเล่นเสียงมากเกินไป เช่น สวดทำนองเอื้อน และผู้นำสวดเป็นต้นเสียงที่ดี มีระดับเสียงไม่สูงไม่ต่ำจนเกินไป ทำให้ผู้อื่นสวดตามได้ เกิดความไพเราะน่าฟัง มีความเห็นในระดับมาก แต่ค่าเฉลี่ยจะแตกต่างกันออกไป ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าการนำสวดมนต์ในแต่ละวันจะมีผู้นำไม่คงที่ มีการสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป กล่าวคือ บางวันเป็นแม่ชีนักศึกษา บางวันเป็นอาจารย์แม่ชี ดังนั้น ต้นเสียงจึงแตกต่างกัน แต่เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมและรายด้านแล้วปรากฏว่า มีความคิดเห็นที่อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

2.5 สิทธิประโยชน์และอันิสงส์ของการสวด

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วย โดยภาพรวมมีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุดเท่ากันทุกด้าน เพียงแต่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน กล่าวคือ เพื่อให้ได้บุญกุศลติดตัว เพราะเมื่อนักศึกษาได้เข้ามาศึกษาในมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย จะต้องใช้ชีวิตเหมือนนักบวช คือต้องทำวัตรสวดมนต์เช้า-เย็นเป็นกิจวัตรประจำวัน จุดประสงค์เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษาเป็นคนดีมีศีลธรรม และเพื่อให้มีบุญกุศลติดตัว โดยนักศึกษาทุกคนมักถูกสอนจากอาจารย์แม่ชีอยู่เสมอว่า การทำวัตรสวดมนต์ทำให้เป็นผู้มีบุญกุศลติด

ตัวเป็นแรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการที่ถูกกระตุ้นจากภายในร่างกาย ซึ่งถูกหล่อหลอมด้วยวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และค่านิยม ตามแนวคิดของคนไทยผู้นับถือพระพุทธศาสนาว่า การทำบุญด้วยรูปแบบต่างๆ ย่อมทำให้ผู้ทำประสบแต่ความสุขความเจริญ สอดคล้องกับแนวคิดของกิติ ตย์คานนท์ (2533) ที่ว่า แรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการที่ถูกกระตุ้นจากภายนอกในร่างกาย แรงจูงใจลักษณะนี้เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสังคม และได้เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ รวมทั้ง การถูกหล่อหลอมด้วยวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อของคนในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นความต้องการที่อยากรู้ อยากเห็น และแสวงหาความต้องการทางสังคมขึ้น เช่น การต้องการความรัก ความสำเร็จ การยกย่องจากคนอื่น อำนาจ เกียรติยศและชื่อเสียง เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดถัดมามีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ได้แก่ เพื่อให้จิตใจเบิกบานแจ่มใส ถือว่าเป็นอันสงฆ์สำคัญอย่างหนึ่งของการทำวัตรสวดมนต์ ย่อมทำให้ผู้สวดมีจิตใจเบิกบานแจ่มใส ไม่มีความเครียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาจะเรียนหนักมาก บางวันเรียนตั้งแต่เช้าถึงกลางคืน บางช่วงมีกิจกรรมอื่นๆอีก เช่น การอบรมสัมมนา ซึ่งมักจะจัดถี่กันหลายวันติดกัน จึงทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดได้ และเมื่อได้ทำวัตรสวดมนต์ก็จะผ่อนคลายความเครียดได้ ทำให้มีการนอนหลับได้อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิจจศรีรัมย์ จันทร์ปี่ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องผลของการสวดมนต์ตามแนวพุทธศาสนา และการทำสมาธิแบบอานาปานสติที่มีต่อความเครียดของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า การสวดมนต์และการทำสมาธิแบบอานาปานสติมีผลทำให้ลดระดับความเครียดลงได้ โดยการสวดมนต์สามารถผ่อนคลายความเครียด (คลื่นอัลฟา) ได้ตั้งแต่นาทีที่ 5 เป็นต้นไป ส่วนการทำสมาธิแบบอานาปานสติสามารถผ่อนคลายความเครียด (คลื่นอัลฟา) ได้ตั้งแต่นาทีแรกจนถึงนาทีที่ 5 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัสมณท์ คุ่มทวีพร และคณะ (2557 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการสวดมนต์และการฟังเสียงสวดมนต์ต่อความเครียดและคุณภาพการนอนหลับของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม ผลการวิจัยพบว่า การสวดมนต์และการฟังเสียงสวดมนต์ลดความเครียดและเพิ่มคุณภาพการนอนหลับ และคณะผู้วิจัยเสนอแนะว่า ในการดูแลผู้ป่วยมะเร็งเต้านมพยาบาลควรจัดกิจกรรมการสวดมนต์หรือเปิดเสียงสวดมนต์ให้ฟัง เพื่อช่วยลดความเครียดและส่งเสริมการนอนหลับให้แก่ผู้ป่วย

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดเท่ากันถัดมา ได้แก่ เพื่อให้ได้สิทธิไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน เป็นการลดรายจ่ายจากผู้ปกครอง เนื่องจากว่านักศึกษาผู้ที่ทำวัตรสวดมนต์ผ่านเกณฑ์ที่วิทยาลัยกำหนดไม่ต้องชำระค่าเล่าเรียน เป็นการสนับสนุนช่วยเหลือเด็กที่มีทุนทรัพย์น้อย และส่งเสริมให้กำลังใจคนทำความดี ผลที่ได้รับจึงเกิดแก่ตัวนักศึกษาเองแทบทั้งสิ้น คือ ได้ทั้งบุญกุศลติดตัว ได้ทำความดี และได้ช่วยลดภาระทางบ้านลงอีกมาก อาจารย์เมชีสอนว่า การทำวัตรสวดมนต์อย่างมุ่งที่การได้สิทธิประโยชน์ไม่ได้เสียค่าเล่าเรียนเพียงอย่างเดียว ให้นึกถึงอุปการคุณที่ญาติโยมอุปถัมภ์บำรุงให้ข้าว

ปลาอาหารมาทาน ให้หัวพระสวดมนต์แผ่เมตตาตอบแทนท่านเหล่านั้น การที่วิทยาลัยได้ให้สิทธิประโยชน์ดังกล่าวนี้ ทำให้นักศึกษาเอาใจใส่ต่อการทำวัตรสวดมนต์เป็นกรณีพิเศษ จึงได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ด้วยความเต็มใจสอดคล้องกับแนวคิดของ เฟรเดอริค (Frederich,1965) ซึ่งกล่าวไว้ว่า กิจกรรมนักศึกษา คือ กิจกรรมที่ครอบคลุมถึงกิจกรรมทั้งหลายในสถานศึกษา ซึ่งนักศึกษามีความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ ทั้งนี้ ต้องเป็นกิจกรรมที่สถานศึกษายอมรับและสนับสนุน โดยมีอาจารย์และผู้บริหารเป็นผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ กู๊ด (Good,1973) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมนักศึกษานั้น เป็นโปรแกรมและการดำเนินซึ่งนักศึกษาหรือสถานศึกษาจัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้และส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ

และกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเพื่อให้จิตเป็นสมาธิ สามารถศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย กล่าวคือ การสวดมนต์เป็นการฝึกสมาธิอย่างหนึ่ง ผลของสมาธิส่งผลต่อผู้สวดหลายด้าน เช่น ทำให้จิตสงบ รักษาโรคได้ ก่อให้เกิดผลดีต่อร่างกายและจิตใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เขียวรัตน์ มัชฌิม และคณะ (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสพการณ์การสวดมนต์ของผู้ป่วยมะเร็ง : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สาระสำคัญของการสวดมนต์ตามประสพการณ์ของผู้ป่วยมะเร็งมี 4 กลุ่ม คือ 1. การสวดมนต์เป็นการปฏิบัติภายใต้ความเชื่อและความศรัทธา 2. การสวดมนต์เป็นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม โดยได้อธิบายไว้ครอบคลุมใน 4 ประเด็น คือ ส่งเสริมการนอนหลับ ทำให้จิตใจสงบเป็นสมาธิ ทำให้คิดดีคิดทางบวก และทำให้ชีวิตมีพลังไม่ท้อแท้ 3. การสวดมนต์ช่วยเสริมผลการรักษาและลดอาการข้างเคียง และ 4. การสวดมนต์เป็นวิธีที่ปฏิบัติสะดวกและยืดหยุ่น ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้เข้าใจประสพการณ์การสวดมนต์ของผู้ป่วยมะเร็งเพิ่มขึ้น และการสวดมนต์อาจเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่บุคลากรทางสุขภาพ อาจแนะนำให้ผู้ป่วยมะเร็งที่กำลังเสาะแสวงหาที่พึ่งทางใจปฏิบัติ เพราะการสวดอย่างสม่ำเสมอมีแนวโน้มว่าจะช่วยส่งเสริมสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ควรอนุญาตให้ไปเข้าห้องน้ำได้ในขณะสวดมนต์ ไม่ควรตัดคะแนน เพราะเป็นความจำเป็น

1.2 ควรเพิ่มบทสวดมนต์อีก โดยเฉพาะบทที่จะไปทดสอบในช่วงระยะเวลาการเข้ากรรมฐาน 15 วัน ก่อนจบหลักสูตรการเรียนในชั้นปีสุดท้าย ให้ฝึกซ้อมจนมีความชำนาญ จดจำบทสวดให้แม่นยำ สามารถสวดผ่านการสวดมนต์ในขณะที่ฝึกปฏิบัติกรรมฐาน

1.3 ควรปรับเวลาสวดมนต์และนั่งสมาธิให้น้อยลง อยากให้สวดมนต์ใช้เวลาเหมือนเดิม ส่วนตอนเย็นควรเปลี่ยนจากเวลา 16.30 น. เป็นเวลา 17.30 น. เพราะจะได้มีเวลาไปทำกิจกรรมด้านอื่น และหากมีกิจกรรมอยากให้งดสวดเพราะนักศึกษาเหนื่อย จะเป็นการสวดที่ไม่ได้เกิดเพราะความศรัทธา

1.4 การสวดมนต์ควรสวดเป็นจังหวะที่เหมาะสม ไม่ควรรีบเร่งในการสวด และไม่ควรรวดซ้ำจนเกินไป ควรสวดให้กระชับ อย่าเล่นเสียง ทำให้รู้สึกเหนื่อย ผู้นำสวดมนต์ควรนำสวดให้สม่ำเสมอ ไม่ควรเว้นบทสวดตรงที่ตนเองไม่ชอบ

2. ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1.1 ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย ควรนำผลของการวิจัยนี้ไปปรับปรุงแก้ไขระบบการทำวัตรสวดมนต์ให้มีความเหมาะสมต่อไป

2.1.2 การสร้างกฎเกณฑ์ทุกอย่างควรให้คณาจารย์และนักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดความเหมาะสม เช่น การทำวัตรสวดมนต์ เป็นต้น การผ่านเกณฑ์ต้องกำหนดจำนวนกี่ครั้งต่อภาคเรียน

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับการสวดมนต์บำบัด เช่น การศึกษาวิเคราะห์บทสวดมนต์และระดับเสียงสวดมนต์ที่ส่งผลต่อการรักษาโรคความดันโลหิตสูง เป็นต้น เพราะโรคดังกล่าวนี้เกิดจากความเครียด ผลการสวดมนต์จะส่งผลต่อการบำบัดรักษาโรคนี้ให้เบาลงหรือถึงขั้นหายไป

บรรณานุกรม

กิจจศรีณีย์ จันทรีโป้. (2556). *ผลของการสวดมนต์ตามแนวพุทธศาสนา และการทำสมาธิแบบอานาปานสติที่มีต่อความเครียดของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิติ ตย์คานนท์. (2533). *นักบริหารทันสมัย*. กรุงเทพมหานคร : บัดเตอร์ฟลาย

ชูบ กาญจนปกร. (2506). *คำบรรยายวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชม ภูมิภาค. (2516). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

ประสาธ อิศรปริดา. (2521). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : กราฟิคอร์ต.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก, 19 สิงหาคม 2542.

- พัสมนต์ คุ่มทวีพร และคณะ. (2557). *การเปรียบเทียบผลการสวดมนต์และการฟังเสียงสวดมนต์ต่อความเครียดและคุณภาพการนอนหลับของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม*. บทความวิจัย. วารสารพยาบาลทหารบก ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (พ.ค.-ส.ค.) 2557.
- เยาวรัตน์ มีชฉิม และคณะ. (2559). *ประสบการณ์การสวดมนต์ของผู้ป่วยมะเร็ง : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา*. บทความวิจัย. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์ ปีที่ 36 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2559.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- วิภาพร ลาภสมบุรณ์. (2522). *การศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้แรงจูงใจที่มีต่อการทำงานของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความวิตกกังวล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- โสภิตา ลีวัฒนาพันธ์. (2538). *การเปรียบเทียบผลของการปรับพฤติกรรมโดยใช้การควบคุมตนเองกับการเสริมแรงทางบวกด้วยเบียร์รถที่มีต่อการเพิ่มและการคงอยู่ของพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ชั้นปีที่ 1.ปริญญาโท กศ.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)*. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำเนา ขจรศิลป์. (2531). *รายงานการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษา และผู้บริหารฝ่ายกิจการนักศึกษา เกี่ยวกับการประชุมเชียร์และการต้อนรับน้องใหม่ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลานครินทร์*. ทบวงมหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- Alexander W.Astin. (1977). *Four critical years*. San Francisco, Calif. : Jossey-Bass.
- Frederick, R.W. (1965). *Student activities in American education*. New York : The Center for Applied Research in Education Inc.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of education*. New York : McGraw-Hill Book Company. Inc.
- Hull, C.L. (1943). *Principle of Behavior*. New York : Appleton Century Creff.
- Medure. (1971). *The Climate for learning*. Montclair : Boynton Cook.
- Raponsan. *ประวัติพระปริตร*. จาก www.madchima.org/forum/index.php?topic=13434.0 สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2561.
- Seidenberg, B. (1976). *Social Psychology*. New York : Press.